

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 9 november 2023*

”Begäran om förhandsavgörande – Straffrättsligt samarbete – Ömsesidigt erkännande av brottnålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom en annan medlemsstat – Rambeslut 2008/909/RIF – Artiklarna 3.4 och 8 – Vägran att verkställa – Artikel 47 andra stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Den grundläggande rätten till en rättvis rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag – Systematiska eller allmänna brister i den utfärdande medlemsstaten – Prövning i två steg – Återkallande av den uppskjutna verkställigheten av ett frihetsberövande straff som utdömts i en medlemsstat – Verkställighet av detta straff i en annan medlemsstat”

I mål C-819/21,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Aachen (Regionala domstolen i Aachen, Tyskland) genom beslut av den 6 december 2021, som inkom till domstolen den 22 december 2021, i målet

Staatsanwaltschaft Aachen

ytterligare deltagare i rättegången:

M.D.,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen),

sammansatt av avdelningsordföranden C. Lycourgos samt domarna O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (referent), S. Rodin och L.S. Rossi,

generaladvokat: N. Emiliou,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Nederländernas regering, av K. Bulterman och C.S. Schillemans, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

- Polens regering, av B. Majczyna, i egenskap av ombud,
 - Europeiska kommissionen, av S. Grünheid och K. Herrmann, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 4 maj 2023 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 3.4 och 8 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (EUT L 327, 2008, s. 27), i dess lydelse enligt rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 (EUT L 81, 2009, s. 24) (nedan kallat rambeslut 2008/909), jämförda med artikel 47 andra stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande avseende en ansökan om erkännande och verkställighet, i Tyskland, av en dom i vilken D dömts till fängelse i sex månader, som meddelats av en polsk domstol.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Skälen 5 och 13 i rambeslut 2008/909 har följande lydelse:
 - ”(5) Processuella rättigheter i brottmål är avgörande för att säkerställa ömsesidigt förtroende bland medlemsstaterna i det rättsliga samarbetet. Förbindelserna mellan medlemsstaterna, vilka präglas av ett särskilt ömsesidigt förtroende för de övriga medlemsstaternas rättssystem, gör att den verkställande staten kan erkänna beslut som fattas av den utfärdande statens myndigheter. Man bör därför överväga att vidareutveckla det samarbete som föreskrivs i Europarådets instrument om verkställighet av domar i brottmål, särskilt när unionsmedborgare har blivit föremål för en brottmålsdom och dömts till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i en annan medlemsstat. Trots att den dömda personen måste ges tillfredsställande skydd, bör det inte längre vara nödvändigt att han eller hon medverkar i förfarandet genom att alltid ge sitt samtycke för att en dom ska kunna översändas till en annan medlemsstat för erkännande och verkställighet av den ådömda påföljden.
- ...
- (13) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns genom artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och som återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt i kapitel VI. Ingenting i detta rambeslut bör tolkas som ett förbud att vägra verkställa ett beslut om det finns sakliga skäl att tro att påföljden har utdömts i syfte att straffa en person på grundval av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.”

- 4 Artikel 3 i detta rambeslut, med rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”, har följande lydelse:
- ”1. Syftet med detta rambeslut är att fastställa regler enligt vilka medlemsstaterna, för att underlätta en social återanpassning av den dömda personen, ska erkänna en dom och verkställa påföljden.
2. Detta rambeslut ska tillämpas om den dömda personen befinner sig i den utfärdande eller den verkställande staten.
- ...
4. Detta rambeslut ska inte påverka skyldigheten att iaktta de grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsprinciper som återges i artikel 6 i fördraget.”
- 5 I artikel 4 i rambeslutet, med rubriken ” Kriterier för översändande av en dom och ett intyg till en annan medlemsstat”, föreskrivs följande:
- ”1. Förutsatt att den dömda personen befinner sig i den utfärdande staten eller i den verkställande staten och förutsatt att denna person gett sitt samtycke, om detta krävs enligt artikel 6, får en dom tillsammans med intyget, för vilket ett standardformulär återges i bilaga I, översändas till någon av följande medlemsstater:
- a) Den medlemsstat där den dömda personen är medborgare och där han eller hon bor.
- b) Den medlemsstat där han eller hon är medborgare och till vilken medlemsstat, som dock inte får vara den stat där han eller hon bor, den dömda personen kommer att utvisas eller avvisas när han eller hon frigges efter verkställigheten av påföljden på grund av ett utvisnings- eller avvisningsbeslut eller ett annat beslut om avlägsnande som ingår i domen eller i ett rättsligt eller ett administrativt beslut eller någon annan åtgärd som vidtas till följd av domen.
- c) Annan medlemsstat än sådan medlemsstat som avses i a eller b, vars behöriga myndigheter samtycker till att få domen och intyget översänt till den medlemsstaten.
- ...”
- 6 I artikel 8 i samma rambeslut, med rubriken ”Erkännande av domen och verkställighet av påföljden”, föreskrivs följande:
- ”1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska erkänna en dom som har översänts i enlighet med artikel 4 och i enlighet med förfarandet i artikel 5 och omedelbart vidta alla nödvändiga åtgärder för verkställighet av påföljden, såvida inte denna myndighet beslutar att åberopa något av skälen för att vägra erkännande eller verkställighet enligt artikel 9.
- ...”
- 7 I artikel 9 i rambeslut 2008/909, med rubriken ” Skäl för att inte erkänna en dom och verkställa en påföljd”, föreskrivs följande:
- ”1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten får vägra att erkänna domen och verkställa påföljden, om

...

- i) den berörda personen, enligt det intyg som avses i artikel 4 inte var personligen närvarande vid den förhandling som ledde till avgörandet, såvida det inte i intyget anges att personen, i enlighet med ytterligare processuella krav i den utfärdande statens nationella lagstiftning,
- i) i god tid,
- antingen kallats personligen och därigenom underrättades om tid och plats för den förhandling som ledde till avgörandet, eller på annat sätt faktiskt officiellt underrättades om tid och plats för förhandlingen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kan slå fast att han eller hon hade kännedom om den planerade förhandlingen,
 - och
 - underrättades om att ett avgörande kunde meddelas även om han eller hon inte var personligen närvarande vid förhandlingen,
- eller
- ii) i vetskap om den planerade förhandlingen hade gett i uppdrag åt ett juridiskt ombud som antingen utsetts av den berörda personen eller av staten att försvara honom eller henne vid förhandlingen och faktiskt försvarades av ombudet vid förhandlingen,
- eller
- iii) efter att ha delgivits avgörandet och uttryckligen underrättats om rätten till förnyad prövning eller överklagande och om rätten att få delta och få själva sakfrågan prövad på nytt inklusive nytt bevismaterial, vilket kan leda till att det ursprungliga avgörandet upphävs,
- uttryckligen förklarade att han eller hon inte bestred avgörandet,
 - eller
 - inte begärde förnyad prövning eller överklagande inom den tillämpliga tidsramen,

...”

- 8 Artikel 17 i rambeslutet, med rubriken ”Lag som reglerar verkställigheten”, har följande lydelse:

”1. Verkställigheten av en påföljd ska regleras enligt lagen i den verkställande staten. Myndigheterna i den verkställande staten ska, om inte annat följer av punkterna 2 och 3, ha behörighet att besluta om genomförandet av verkställigheten och att fastställa alla åtgärder i samband därmed, inklusive grunderna för förtida eller villkorlig frigivning.

...”

Det nationella förfarande och tolkningsfrågorna

- 9 D. är polsk medborgare och stadigvarande bosatt i Tyskland och dömdes i Polen till villkorligt fängelsestraff på sex månader genom dom av den 7 augusti 2018 från Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże (Distriktsdomstolen i Szczecin-Prawobrzeże, Polen). D var inte närvarande vid förhandlingen, trots att kallelsen till förhandlingen, enligt uppgifter från polska domstolar, skickades till den adress i Polen som han hade angett under utredningsförfarandet.
- 10 Genom beslut av den 16 juli 2019 återkallade samma domstol den villkorliga domen som ursprungligen hade meddelats och förordnade om att det fängelsestraff som hade utdömts mot D skulle verkställas. Skälen till detta återkallande och, i synnerhet, frågan huruvida återkallelsen skett till följd av en ny fällande brottmålsdom, framgår inte klart av de handlingar som ingetts till domstolen.
- 11 Den 13 augusti 2020 utfärdade Sąd Okręgowy w Szczecinie (Regionala domstolen i Szczecin, Polen) en europeisk arresteringsorder med stöd av vilken D. greps i Tyskland. Genom beslut av den 17 december 2020 vägrade Staatsanwaltschaft Köln (Åklagarmyndigheten i Köln, Tyskland), med stöd av artikel 4 led 6 i rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (EGT L 190, 2002, s. 1), i dess lydelse enligt rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 (EUT L 81, 2009, s. 24) (nedan kallat rambeslut 2002/584), att verkställa denna arresteringsorder med motiveringen att den berörda personen varit stadigvarande bosatt i Tyskland sedan flera år tillbaka och han därför motsatt sig ett överlämnande till de polska myndigheterna.
- 12 Den 26 januari 2021 vände sig Sąd Okręgowy w Szczecinie (Regionala domstolen i Szczecin) till Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Allmänna åklagarmyndigheten i Berlin, Tyskland) med en bestyrkt kopia av domen av den 7 augusti 2018, tillsammans med det intyg som avses i artikel 4 i rambeslut 2008/909, för att begära att det fängelsestraff som hade utdömts mot D skulle verkställas i Tyskland. Handlingen översändes till Staatsanwaltschaft Aachen (Åklagarmyndigheten i Aachen, Tyskland), som var territoriellt behörig.
- 13 Genom beslut av den 2 november 2021 begärde Åklagarmyndigheten i Aachen – efter att ha hört D., som uppgav sig inte ha erhållit någon kallelse till förhandlingen i Polen och vidhöll att klagomålen mot honom var ogrundade – att verkställighetsavdelningen vid Landgericht Aachen (Regionala domstolen i Aachen, Tyskland), tillika den hänskjutande domstolen, skulle bifalla ansökan om erkännande och verkställighet av den dom och det beslut som meddelats av Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże (Distriktsdomstolen i Szczecin-Prawobrzeże) av den 7 augusti 2018 respektive den 16 juli 2019, samt att döma D. till fängelse i sex månader. Enligt Åklagarmyndigheten i Aachen var samtliga villkor för verkställighet av den i Polen meddelade domen uppfyllda. De gärningar som låg till grund för den fällande domen, vilka begicks mellan mars och juni 2009, var enligt åklagarmyndigheten straffbara enligt tysk straffrätt såsom förskingring och urkundsförfalskning.
- 14 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida den kan vägra att förklara att det fängelsestraff som D. dömts till i Polen är verkställbart i Tyskland med hänvisning till att Polen åsidosatt artikel 47 andra stycket i stadgan och artikel 2 FEU. Den hänskjutande domstolen har påpekat att det av de uppgifter som den förfogar över framgår att det polska rättssystemet uppvisade systematiska eller allmänna brister vid den tidpunkt då Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże (Distriktsdomstolen i Szczecin-Prawobrzeże) meddelade sin den dom och sitt beslut, närmare bestämt den 7 augusti 2018 respektive den 16 juli 2019, och vilka är föremål

för ansökan om verkställighet. I detta avseende har den hänskjutande domstolen bland annat hänvisat dels till det motiverade förslag som Europeiska kommissionen antagit med stöd av artikel 7.1 FEU, angående rättsstatsprincipens tillämpning i Polen, av den 20 december 2017 (COM(2017) 835 final), dels till EU-domstolens senaste praxis på detta område.

- 15 Landgericht Aachen (Regionala domstolen i Aachen) vill i detta sammanhang få klarhet i huruvida den, i samband med att det fängelsestraff som D. dömts till i Polen ska erkännas och verkställas i Tyskland, själv kan avgöra huruvida rättssystemet i Polen var bristfälligt den 7 augusti 2018 respektive den 16 juli 2019, och huruvida den berördes grundläggande rätt till en rättvis rättegång har åsidosatts, eller om det ankommer på EU-domstolen att göra detta för att undvika skiljaktigheter mellan medlemsstaterna i unionen. I sak anser den hänskjutande domstolen att det inte är uppenbart att den lösning som EU-domstolen valde i sin dom av den 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality (Brister i domstolssystemet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), med avseende på rambeslut 2002/584, kan överföras på rambeslut 2008/909 med hänsyn till att den senare inte innehåller en motsvarighet till skäl 10 i rambeslut 2002/584, och med beaktande av den lösning som EU-domstolen valde i sin dom av den 27 maj 2019, OG och PI (Åklagarmyndigheten i Lübeck och Zwickau) (C-508/18 och C-82/19 PPU, EU:C:2019:456).
- 16 Landgericht Aachen (Regionala domstolen i Aachen) vill även få klarhet i vad som gäller när situationen i den utfärdande medlemsstaten, vid tidpunkten för det eller de beslut som ansökan om verkställighet avser, var tillfredsställande men därefter utvecklats negativt, så att situationen inte längre är tillfredsställande vid den tidpunkt då domstolen i den verkställande staten ska uttala sig om erkännande och verkställighet av den fällande domen.
- 17 Mot denna bakgrund beslutade Landgericht Aachen (Regionala domstolen i Aachen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
 - ”1) Får domstolen i den verkställande medlemsstat som ska fatta beslut om verkställighetsförklaring, med stöd av artikel 3.4 i [rambeslut 2008/909], jämförd med artikel 47.2 i [stadgan], vägra att erkänna en dom från en [annan] medlemsstat och verkställa påföljden enligt denna dom i enlighet med artikel 8 i [rambeslut 2008/909], om det finns omständigheter som tyder på att förhållandena i denna medlemsstat, vid tidpunkten för meddelandet av denna dom, som ska verkställas, eller övriga följdbeslutet i samband därmed, är oförenliga med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, på grund av att domstolsväsendet i denna medlemsstat inte längre fungerar enligt rättsstatsprincipen som stadfästs i artikel 2 FEU?
 - 2) Får domstolen i den verkställande medlemsstat som ska fatta beslut om verkställighetsförklaring, med stöd av artikel 3.4 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008, jämförd med rättsstatsprincipen som stadfästs i artikel 2 FEU, vägra att erkänna en dom från en andra medlemsstat och verkställa påföljden enligt denna dom i enlighet med artikel 8 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008, om det finns omständigheter som tyder på att domstolsväsendet i denna medlemsstat, vid tidpunkten för beslutet om verkställighetsförklaring, inte längre fungerar enligt rättsstatsprincipen som stadfästs i artikel 2 FEU?
 - 3) Om fråga 1 besvaras jakande:

Ska domstolen i den verkställande staten i ett andra skede pröva huruvida de förhållanden som inte är förenliga med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång konkret har varit till nackdel för den dömde i det enskilda fallet, innan den vägrar erkänna domen som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat och verkställa påföljden enligt denna dom med stöd av artikel 3.4 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 jämförd med artikel 47.2 i stadgan till följd av att det finns omständigheter som tyder på att förhållandena i denna medlemsstat är oförenliga med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, på grund av att domstolsväsendet i denna medlemsstat inte längre fungerar enligt rättsstatsprincipen?

- 4) För det fall att fråga 1 och/eller fråga 2 besvaras nekande och det inte ankommer på de nationella domstolarna utan på EU-domstolen att fastställa huruvida förhållandena i en medlemsstat är oförenliga med rätten till en rättvis rättegång till följd av att domstolsväsendet i denna medlemsstat inte längre fungerar enligt rättsstatsprincipen:

Var domstolsväsendet i Republiken Polen förenligt med rättsstatsprincipen enligt artikel 2 FEU den 7 augusti 2018 och/eller den 16 juli 2019, respektive är domstolsväsendet i Republiken Polen för närvarande förenligt med rättsstatsprincipen enligt artikel 2 FEU?"

Prövning av tolkningsfrågorna/

Den första, den andra och den tredje frågan

- 18 Den hänskjutande domstolen har ställt den första, den andra och den tredje frågan, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida artiklarna 3.4 och 8 i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att domstolen i den verkställande medlemsstaten själv kan vägra att erkänna och verkställa en fällande dom i brottmål som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat när den förstnämnda domstolen har tillgång till uppgifter som visar att det i den andra medlemsstaten finns systematiska eller allmänna brister vad gäller rätten till en rättvis rättegång och, mer allmänt, rättsväsendets funktion och respekten för rättsstatsprincipen. Om så är fallet vill den hänskjutande domstolen få klarhet i vilken tidpunkt som ska vara utgångspunkten för bedömningen av huruvida det föreligger sådana systematiska eller allmänna brister, och om den nationella domstolen även ska försäkra sig om att dessa brister har haft en konkret inverkan på den dömda personens situation.
- 19 I likhet med rambeslut 2002/584 ger rambeslut 2008/909, på det straffrättsliga området, uttryck för principerna om ömsesidigt förtroende och ömsesidigt erkännande. Dessa principer innebär, bland annat när det gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa, att varje medlemsstat, utom under exceptionella omständigheter, är skyldig att utgå från att de andra medlemsstaterna iakttar unionsrätten och särskilt de grundläggande rättigheter som erkänns i unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 november 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punkt 26, och dom av den 22 februari 2022, Openbaar Ministerie (Domstol som inrättats enligt lag i den utfärdande medlemsstaten), C-562/21 PPU och C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 40). Såsom framgår av skäl 5 i rambeslut 2008/909 vidareutvecklar rambeslutet det rättsliga samarbetet om erkännande och verkställighet av domar i brottmål när unionsmedborgare har dömts till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i en annan medlemsstat, för att underlätta den dömda personens sociala återanpassning.

- 20 I detta syfte föreskrivs i artikel 8 i rambeslutet att den verkställande myndigheten i princip är skyldig att bifalla en begäran om erkännande av en dom och om verkställighet av ett straff eller annan frihetsberövande åtgärd som utdömts i en annan medlemsstat, och som har översänts till den i enlighet med artiklarna 4 och 5 i rambeslutet. Den kan i princip endast vägra att bifalla en sådan begäran av de skäl för att vägra erkännande och verkställighet som uttömmande räknas upp i artikel 9 i rambeslutet.
- 21 EU-domstolen har emellertid godtagit att principerna om ömsesidigt erkännande och ömsesidigt förtroende kan begränsas ytterligare under exceptionella omständigheter (dom av den 5 april 2016, Aranyosi och Căldăraru, C-404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 82 och där angiven rättspraxis).
- 22 Så är fallet, under vissa förutsättningar, på det område som regleras av rambeslut 2002/584, till exempel när en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder löper en verklig risk att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling i den mening som avses i artikel 4 i stadgan, om han eller hon överlämnas till den utfärdande medlemsstaten. För att komma fram till denna lösning grundade sig domstolen dels på artikel 1.3 i rambeslutet, som föreskriver att beslutet inte påverkar skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna enligt artikel 6 FEU, dels på den omständigheten att den grundläggande rättighet som garanteras i artikel 4 i stadgan utgör en absolut rättighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 april 2016, Aranyosi och Căldăraru, C-404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkterna 83 och 84).
- 23 Domstolen slog därefter fast att den verkställande myndigheten även i undantagsfall får avstå från att vidta åtgärder med anledning av en europeisk arresteringsorder när överlämnandet av den eftersökta personen skulle kunna leda till att denne löper en verklig risk för att få sin grundläggande rätt till en rättvis rättegång kränkt, en rätt som föreskrivs i artikel 47 andra stycket i stadgan. Detta ska i så fall göras med hänsyn till att denna rätt är av vital betydelse för skyddet av samtliga de rättigheter som enskilda tillerkänns enligt unionsrätten och för upprätthållandet av medlemsstaternas gemensamma värden som anges i artikel 2 FEU, bland annat rättsstatsprincipen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 juli 2018, Minister for Justice and Equality (Bristar i domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkterna 48 och 59, och dom av den 22 februari 2022, Openbaar Ministerie (Domstolen som inrättats enligt lag i den utfärdande medlemsstaten), C-562/21 PPU och C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkterna 45 och 46).
- 24 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida en sådan lösning kan överföras på en situation i vilken en begäran inte avser överlämnande till de utfärdande myndigheterna av en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder med stöd av rambeslut 2002/584, utan erkännande av en dom och verkställighet, i den verkställande staten, av en fällande dom som meddelats i en annan medlemsstat, när det finns indikationer på omständigheter i den sistnämnda medlemsstaten, vid tidpunkten för antagandet av det beslut som ska verkställas eller senare beslut som har samband därmed, som inte förenliga med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 47 andra stycket i stadgan.
- 25 I detta avseende noterar domstolen att det i artikel 3.4 i rambeslut 2008/909 föreskrivs att rambeslutet inte ska påverka skyldigheten att iaktta de grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsprinciper som återges i artikel 6 FEU.

- 26 I skäl 13 i rambeslutet anges dessutom att rambeslutet ”respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns genom artikel 6 [FEU] och återspeglas i [stadgan], särskilt kapitel VI”. Bland dessa principer återfinns rätten till en rättvis rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol, vilken slås fast i artikel 47 andra stycket i stadgan. I samma skäl slås också fast att ”[i]ngenting i [rambeslut 2008/909] bör tolkas som ett förbud att vägra verkställa ett beslut om det finns sakliga skäl att tro att påföljden har utdömts i syfte att straffa en person på grundval av dennes kön, ras, religion, etniska ursprung, nationalitet, språk, politiska uppfattning eller sexuella läggning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl”.
- 27 Av detta följer att rambeslut 2008/909, i likhet med rambeslut 2002/584, ska tolkas så, att den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten under exceptionella omständigheter får vägra att erkänna och verkställa en fällande brottmålsdom som meddelats i den utfärdande medlemsstaten, när den har tillgång till uppgifter avseende systematiska eller allmänna brister som kan påverka domstolarnas oavhängighet i den utfärdande medlemsstaten och således undergräva det väsentliga innehållet i den grundläggande rätten till en rättvis rättegång för den berörda personen.
- 28 Som svar på den hänskjutande domstolens frågor avseende de villkor på vilka verkställighet av en begäran som framställts med stöd av rambeslut 2008/909 kan vägras vid systematiska och allmänna åsidosättanden av rätten till en rättvis rättegång i den utfärdande medlemsstaten, preciserar domstolen mer konkret att möjligheten att vägra att erkänna en dom och att verkställa en påföljd med stöd av artikel 3.4 i rambeslut 2008/909, på grund av risken för att den grundläggande rätten till en rättvis rättegång kan komma att kränkas, förutsätter att den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten gör en prövning i två steg.
- 29 I ett första steg ska denna myndighet bedöma om det föreligger objektiva, trovärdiga, precisa och vederbörligt uppdaterade uppgifter som visar att det finns en verklig risk för en kränkning av den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, vilken garanteras i artikel 47 andra stycket i stadgan, som hänger samman med bristande oavhängighet hos domstolarna i den utfärdande medlemsstaten till följd av systematiska eller allmänna brister i den medlemsstaten (se, analogt, dom av den 22 februari 2022, *Openbaar Ministerie (Domstol som har inrättats enligt lagen i den utfärdande medlemsstaten)*, C-562/21 PPU och C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 30 Om så är fallet ska den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten, i ett andra steg, på ett konkret och precist sätt bedöma i vilken utsträckning de brister som fastställts i det första steget har kunnat påverka funktionen för de domstolar i den utfärdande medlemsstaten som är behöriga i de förfaranden som den berörda personen är föremål för, och huruvida det, med hänsyn till den berörda personens personliga situation och till beskaffenheten för det brott för vilket denne har dömts samt de faktiska omständigheterna kring den fällande dom vars erkännande och verkställighet har begärts, och, i förekommande fall, ytterligare uppgifter som denna medlemsstat har lämnat i enlighet med rambeslutet, finns grundad anledning att förmoda att en sådan risk faktiskt har förverkligats i det aktuella fallet (se, analogt, dom av den 22 februari 2022, *Openbaar Ministerie (Domstol som har inrättats enligt lagen i den utfärdande medlemsstaten)*, C-562/21 PPU och C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, punkt 53 och där angiven rättspraxis).
- 31 Den omständigheten att rambeslut 2008/909 inte innehåller någon motsvarighet till skäl 10 i rambeslut 2002/584, enligt vilket tillämpningen av systemet med en europeisk arresteringsorder får avbrytas endast om en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter de principer som

fastställs i artikel 6.1 FEU, vilket fastslagits av Europeiska rådet med tillämpning av artikel 7.1 FEU, och som avser möjligheten att generellt avbryta tillämpningen av systemet med europeiska arresteringsorder i förhållande till en medlemsstat, påverkar inte nödvändigheten för den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten att i varje enskilt fall utföra de kontroller som beskrivs i föregående punkt.

- 32 Domen av den 27 maj 2019, OG och PI (Åklagarmyndigheten i Lübeck och Zwickau) (C-508/18 och C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), som den hänskjutande domstolen har hänvisat till, rörde frågan huruvida myndigheterna vid en åklagarmyndighet omfattades av begreppet ”utfärdande rättslig myndighet” i den mening som avses i rambeslut 2002/584, vilket inte har något direkt samband med den fråga som ställts i förevarande mål. Det går i vart fall inte att av den domen dra slutsatsen att systematiska eller allmänna brister vad gäller domstolarnas oavhängighet i den utfärdande medlemsstaten är tillräckliga för att befria den verkställande staten från att erkänna och verkställa fällande domar som meddelats av domstolar i den utfärdande medlemsstaten på grundval av rambeslut 2008/909 (se, analogt, dom av den 17 december 2020, Openbaar Ministerie (Den utfärdande rättsliga myndighetens oavhängighet), C-354/20 PPU och C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, punkt 50).
- 33 Det ska nämligen erinras om att förekomsten av sådana systematiska eller allmänna brister inte nödvändigtvis påverkar samtliga avgöranden som meddelas av domstolarna i denna medlemsstat i varje enskilt fall (se, för ett liknande resonemang, analogt, dom av den 17 december 2020, Openbaar Ministerie (Den utfärdande rättsliga myndighetens oavhängighet), C-354/20 PPU och C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, punkterna 41 och 42).
- 34 Att tillåta den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten att på eget initiativ avbryta den mekanism som föreskrivs i rambeslut 2008/909 genom att i princip avslå samtliga ansökningar om erkännande av domar och verkställighet av fällande brottmålsdomar från den medlemsstat som berörs av dessa brister, skulle äventyra principerna om ömsesidigt förtroende och erkännande, vilka ligger till grund för rambeslutet (se, analogt, dom av den 17 december 2020, Openbaar Ministerie (Den utfärdande rättsliga myndighetens oavhängighet), C-354/20 PPU och C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, punkt 43).
- 35 I motsats till vad den nationella domstolen har gjort gällande ankommer det inte på EU-domstolen, utan på den hänskjutande domstolen, att pröva huruvida den bevisning som den berörda personen har åberopat utgör grund för att vägra att erkänna och verkställa den fällande brottmålsdom som är aktuell i det nationella målet, dock med beaktande av att en sådan möjlighet, i enlighet med EU-domstolens praxis, utgör ett undantag som ska tolkas restriktivt (se, analogt, beslut av den 12 juli 2022, Minister for Justice and Equality (Domstol som inrättats enligt lag i den utfärdande medlemsstaten – II), C-480/21, EU:C:2022:592, punkt 48 och där angiven rättspraxis).
- 36 När det gäller den tidpunkt då den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten ska göra denna bedömning, bör det även klargöras att prövningen, vid en begäran enligt rambeslut 2008/909 om erkännande och verkställighet i en medlemsstat av en fällande brottmålsdom som meddelats i en annan medlemsstat, av huruvida det föreligger systematiska eller allmänna brister i den utfärdande medlemsstatens rättssystem, särskilt vad gäller domstolarnas oberoende, nödvändigtvis måste göras mot bakgrund av den situation som rådde i den medlemsstaten vid tidpunkten för den fällande domen. Vid denna bedömning kan hänsyn tas till utvecklingen av denna situation fram till detta datum. Det är däremot i princip inte nödvändigt att beakta utvecklingen av nämnda situation efter nämnda datum.

- 37 Syftet med denna prövning är nämligen att göra det möjligt för den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten att, på grundval av den bevisning som den berörda personen har lagt fram, bedöma huruvida sådana systematiska eller allmänna brister har haft en konkret inverkan på handläggningen av det straffrättsliga förfarande som vederbörande har varit föremål för, och som har lett till att vederbörande dömts (se, analogt, beslut av den 12 juli 2022, Minister for Justice and Equality (Domstol som inrättats enligt lag i den utfärdande medlemsstaten – II), C-480/21, EU:C:2022:592, punkt 41).
- 38 Härav följer att det ankommer på den hänskjutande domstolen att utgå från tidpunkten för den fällande domen för att bedöma såväl förekomsten av systematiska eller allmänna brister i den utfärdande medlemsstaten som den konkreta inverkan som dessa brister kan ha på den dömda personens situation.
- 39 Det finns däremot ingen anledning att söka utröna huruvida rättsstatsprincipen iakttas i den utfärdande medlemsstaten vid den tidpunkt då den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten ska pröva en ansökan om erkännande av en dom och verkställighet av en fällande dom som avkunnats i den utfärdande medlemsstaten, eftersom själva syftet med detta förfarande är att den berörda personen, långt ifrån att behöva överlämnas till myndigheterna i den verkställande medlemsstaten, uppehåller sig i den verkställande medlemsstaten för att där avtjäna sitt straff.
- 40 Detsamma gäller situationen i den utfärdande medlemsstaten vid tidpunkten för återkallandet av den villkorliga domen när detta skett på grund av åsidosättande av ett av de objektiva villkoren som den ursprungliga påföljden i förekommande fall försetts med, eftersom ett sådant återkallande endast utgör en verkställighetsåtgärd som inte ändrar vare sig påföljdens art eller varaktighet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 mars 2023, Minister for Justice and Equality (Återkallelse av uppskjuten verkställighet av frihetsberövande straff), C-514/21 och C-515/21, EU:C:2023:235, punkt 53 och där angiven rättspraxis).
- 41 För det fall att återkallandet av den villkorliga domen följer av en ny fällande dom, vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera i det nationella målet, är det emellertid upp till den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten att bedöma den rådande situationen i den utfärdande medlemsstaten fram till tidpunkten för den nya fällande domen vars avkunnande föranledde detta återkallande och som följaktligen gjorde det möjligt att begära erkännande och verkställighet av den ursprungliga påföljden (se, analogt, dom av den 23 mars 2023, Minister for Justice and Equality (Återkallelse av uppskjuten verkställighet av frihetsberövande straff), C-514/21 och C-515/21, EU:C:2023:235, punkterna 67 och 68).
- 42 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska den första, den andra och den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 3.4 och artikel 8 i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten får vägra att erkänna och verkställa en brottmålsdom som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat när den har tillgång till uppgifter som visar att det i den andra medlemsstaten finns systematiska eller allmänna brister med avseende på rätten till en rättvis rättegång, bland annat vad gäller domstolarnas oavhängighet, och det finns goda skäl att anta att dessa brister har haft en konkret inverkan på det straffrättsliga förfarande som den berörda personen har varit föremål för. Det ankommer på den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten att bedöma den situation som råder i den utfärdande medlemsstaten fram till den tidpunkt då den fällande dom vars erkännande och verkställighet har begärts meddelades och, i förekommande fall, fram till

tidpunkten för den nya fällande dom vars avkunnande ledde till återkallandet av det uppskov med verkställigheten som ursprungligen var knutet till den påföljd för vilken verkställighet har begärts.

Den fjärde frågan

- 43 Med hänsyn till svaret på den första, den andra och den tredje frågan saknas det anledning att besvara den fjärde frågan.

Rättegångskostnader

- 44 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artiklarna 3.4 och 8 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen, i dess lydelse enligt rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009,

ska tolkas så,

att den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten får vägra att erkänna och verkställa en brottmålsdom som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat när den har tillgång till uppgifter som visar att det i den andra medlemsstaten finns systematiska eller allmänna brister med avseende på rätten till en rättvis rättegång, bland annat vad gäller domstolarnas oavhängighet, och det finns goda skäl att anta att dessa brister har haft en konkret inverkan på det straffrättsliga förfarande som den berörda personen har varit föremål för. Det ankommer på den behöriga myndigheten i den verkställande medlemsstaten att bedöma den situation som råder i den utfärdande medlemsstaten fram till den tidpunkt då den fällande dom vars erkännande och verkställighet har begärts meddelades och, i förekommande fall, fram till tidpunkten för den nya fällande dom vars avkunnande ledde till återkallandet av det uppskov med verkställigheten som ursprungligen var knutet till den påföljd för vilken verkställighet har begärts.

Underskrifter